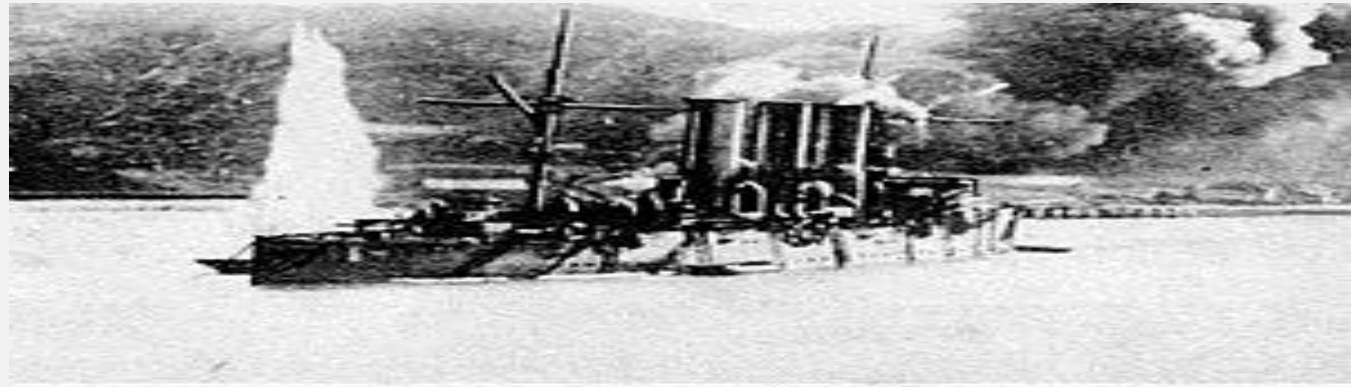

रशिया-जपान युद्ध

Dr.V. G.VASU SIR

रशिया-जपान युद्ध

- रशिया-जपान युद्ध [विसाव्या शतकाच्या सुरुवातीस](#) [रशिया](#) व [जपान](#) ह्या राष्ट्रांदरम्यान लढले गेले. प्रामुख्याने [पूर्व आशियामध्ये](#) लढल्या गेलेल्या ह्या युद्धासाठी ह्या दोन्ही देशांची [साम्राज्यवादी](#) धोरणे कारणीभूत होती. ह्या युद्धादरम्यान झालेल्या अनेक लढायांमध्ये जपानने रशियाचा निर्णायक पराभव केला व जागतिक स्तरावर आपले नाव प्रस्थापित केले. एका [आशियाई](#) देशाने [युरोपीय](#) देशावर विजय मिळवण्याची ही पहिलीच वेळ होती.

दिनांक	८ फेब्रुवारी १९०४ — ५ सप्टेंबर १९०५
स्थान	मांचुरिया, पिवळा समुद्र, कोरियन द्वीपकल्प
परिणती	जपानचा विजय

युद्धमान पक्ष

• जपान
पाठिंबा:
अमेरिका
युनायटेड किंगडम ब्रिटिश
भारत

रशिया
माँटेनिग्रो
सर्बिया
पाठिंबा:
फ्रान्स
जर्मनी

सेनापती

- सम्राट मैजी ([नोव्हेंबर ३, इ.स. १८५२](#) - [जुलै ३०, इ.स. १९१२](#)) हा [जपानचा](#) १२२वा सम्राट होता.
- याचे मूळ नाव *मात्सुहितो* होते व हा सम्राट [कोमेइचा](#) दासीपुत्र होता. मात्सुहितोच्या आईचे नाव [नाकायामा योशिको](#) होते.
- मात्सुहितो वयाच्या १४व्या वर्षी सम्राटपदी आला. त्याच्या राज्यकालात जपानने मागासलेल्या, ग्रामीण अर्थतंत्रातून यांत्रिकी अर्थतंत्रात प्रवेश केला.
- जपानी पद्धतिप्रमाणे मृत्युनंतर मात्सुहितोचे नाव बदलून **मैजी** ठेवले गेले.

- दुसरा निकोलाय तथा निकोलाय आलेक्झांद्रोविच रोमानोव (रशियन: Никола́й II, Никола́й Алекса́ндрович Рома́нов) (मे १८, इ.स. १८६८ - जुलै १७, इ.स. १९१८) हा रशियाचा शेवटचा झार, फिनलंडाचा महाड्यूक व पोलंडाचा राजा होता. त्याचा अधिकृत किताब निकोलाय दुसरा, सर्व रशियाचा सम्राट व सर्वेसर्वा होता. त्याला रशियन ऑर्थोडॉक्स चर्चद्वारे सध्या संत निकोलाय असे गणले जाते. इतर रशियन राजांप्रमाणे त्याला झार (जरी रशियाने झारवाद १७२१ ला बंद केला होता) पद प्राप्त झाले. रशियन राज्यक्रांतीच्या धुमश्चक्रीत बोलशेविक सैन्याने दुसऱ्या निकोलायाला त्याच्या कुटुंबियांसहित मारले.

सैन्यबळ

३-५ लाख

५-१० लाख

- [रशियन साम्राज्याला](#) त्याच्या आरमारासाठी व जलवाहतकीसाठी [प्रशांत महासागरावर](#) बारमाही उबदार पाणी असलेले [बंदर](#) हवे होते. [व्लादिवोस्ताक](#) हे रशियन बंदर हिवाळ्यात समुद्राचे पाणी गोठल्यामुळे वापरता येत नसे. १८९५ सालच्या [पहिल्या चीन-जपान युद्धामध्ये](#) निर्णायक विजय मिळवल्यानंतर जपानी साम्राज्याने चीनच्या लायोडांग द्वीपकल्पावर कब्जा मिळवला होता तसेच [कोरियामधील चोसुन](#) राजतंत्राला उलथवून लावून कोरियादेखील गिळकत केला होता. परंतु १८९७ साली जपानला [युरोपीय महासत्तांच्या](#) दडपणाखाली लायोडांग द्वीपकल्प सोडणे भाग पडले. रशियाने त्वरित ह्या भूभागावर ताबा मिळवून येथील [पिवळ्या समुद्रावरील](#) बंदरामध्ये आपले आरमार पाठवले. १९०३ सालापर्यंत रशियन लष्कराने [मांचरियाचा](#) मोठा भूभाग आपल्या अधिपत्याखाली आणला होता व कोरियाच्या उत्तर भागात मोठ्या संख्येने सैन्य ठेवले होते. जपानने रशियाच्या वाढत्या आगळीकीला घाबरून रशियासोबत वाटाघाटी सुरू केल्या. परंतु ह्या वाटाघाटींना यश न आल्यामुळे जपानी सम्राट [मैजीने](#) ८ फेब्रुवारी १९०४ रोजी रशियासोबत युद्धाची घोषणा केली. जपानी सैन्यक्षमता रशियाच्या तुलनेत कमी असली तरीही जपानी युद्धनीती व डावपेचापट्टे रशियाला अनेक लढायांमध्ये पराभव पत्कारावा लागला. जपानने [सोखालिन](#) बेटासह अनेक रशियन भूभागवर कब्जा मिळवला. अखेर [अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष थियोडोर रूझवेल्ट](#) ह्यांच्या मध्यस्थीखाली [मैनच्या](#) पोर्टस्मथ येथे ५ सप्टेंबर १९०५ रोजी रशिया व जपानदरम्यान तह झाला व हे युद्ध संपुष्टात आले. ह्या मध्यस्थीसाठी रूझवेल्टला [नोबेल शांतता पारितोषिक](#) मिळाले.